

ẢNH HƯỞNG CỦA HỌA TIẾT TRUYỀN THỐNG TRONG THIẾT KẾ ĐỒ HỌA ĐƯƠNG ĐẠI

Đào Văn Duy
Trường Cao đẳng FPT Polytechnic
Email: Daovanduy1994@gmail.com

/Ngày nhận bài: 28/11/2025 /Ngày nhận bài sửa sau phân biên: 30/12/2025 Ngày chấp nhận đăng: 05/01/2026

TÓM TẮT

Bài viết này bàn về việc ứng dụng họa tiết truyền thống dân tộc trong thiết kế đồ họa đương đại, đặc biệt xoáy sâu vào cách thức sáng tác, ý nghĩa biểu tượng và sự hòa quyện giữa tinh truyền thống với các nguyên tắc thiết kế sáng tạo ngày nay. Theo tác giả, việc ứng dụng họa tiết dân tộc truyền thống trong các thiết kế thời đại mới không những đóng góp vào sự giàu có của bản sắc dân tộc mà còn là cảm hứng cho ra đời những thiết kế mới, phù hợp thị hiếu và thẩm mỹ hiện đại. Chỉ khi am hiểu về những ý nghĩa ẩn trong mỗi họa tiết, người thiết kế mới có khả năng sáng tạo nên những tác phẩm vừa độc đáo, vừa có giá trị bền vững.

Từ khóa: Họa tiết; truyền thống; ảnh hưởng; đồ họa đương đại

APPLYING TRADITIONAL PATTERNS IN MODERN GRAPHIC DESIGN

ABSTRACT

This article examines the relationship between traditional patterns and modern graphic design, with particular attention to creative forms, symbolic meanings, and the harmonious integration of traditional elements with contemporary design thinking. It argues that the inheritance and reinterpretation of traditional patterns in modern graphic design not only contribute to the enrichment of national cultural identity but also generate new creative approaches that respond to aesthetic and communication demands in the digital era. The study emphasizes that a deep understanding of the cultural meanings embedded in traditional patterns is essential for designers to create works that are both distinctive and sustainable in value.

Keywords: Traditional motifs; visual communication; cultural identity; contemporary design

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong suốt bề dày lịch sử mỹ thuật nhân loại, họa tiết luôn giữ một vai trò đặc biệt. Từ những hoa văn chạm khắc trên vách đá thời tiền sử, những họa tiết trang trí trên đồ gốm, vải vóc, đến các hoa văn kiến trúc cung đình hay tín ngưỡng, tất cả đều thể hiện khát vọng của nhân loại trong thưởng thức cái đẹp, truyền tải thông điệp về tâm linh và văn hóa. Các họa tiết không dừng lại ở yếu tố thẩm mỹ mà còn lưu giữ những giá trị riêng biệt của từng giai đoạn lịch sử, từng vùng miền.

Thời nay, thiết kế đồ họa đóng vai trò cốt lõi trong việc truyền bá hình ảnh, thông điệp tới công chúng, đặc biệt trong các lĩnh vực quảng cáo và xây dựng hình ảnh và thương hiệu - và chính lúc này, họa tiết truyền thống dân tộc bất ngờ “hồi sinh” mạnh mẽ, chứng tỏ sức sống dai dẳng qua bao thăng trầm lịch sử. Khác hẳn những năm sau 1980, khi ảnh hưởng thiết kế phương Tây tràn ngập khiến nhiều quốc gia, trong đó có chúng ta, dần lãng quên hoặc xem nhẹ các hoa văn bản địa, giờ đây xu hướng trở về với cội nguồn văn hóa đang bùng nổ như một làn sóng tự nhiên. Sử dụng họa tiết xưa không còn đơn thuần để “làm đẹp” sản phẩm, mà là cách thông minh để khẳng định bản sắc dân tộc giữa dòng chảy toàn cầu hóa

khốc liệt, giúp thương hiệu Việt nổi bật và gắn kết hơn với khách hàng.

Đất nước ta sở hữu kho tàng họa tiết phong phú đa dạng, từ trống đồng Đông Sơn, phù điêu Chăm Pa huyền bí tại Mỹ Sơn, đến các chi tiết gỗ đình chùa cổ kính, trên gốm Bát Tràng và vải thổ cẩm sắc sỡ của người dân tộc thiểu số. Chúng không chỉ bắt mắt, sống động mà còn “bản đồ tinh thần” thể hiện quan niệm sống của vùng miền - như trống đồng Đông Sơn với vòng tròn đồng tâm lan tỏa, hình người nhảy múa vui tươi và chim lạc bay lượn tự do, vừa gợi tín ngưỡng phồn thực vừa gửi gắm mong muốn được hòa mình với cảnh vật tự nhiên bao la. Nếu chúng ta có thể ứng dụng được những báu vật này để khơi gợi dòng cảm hứng cho designer Việt, chúng ta có thể cho ra đời những tác phẩm vừa hiện đại, vừa thấm đẫm hồn cốt dân tộc, từ logo startup đến bao bì xuất khẩu.

Ngoài giá trị về văn hóa, việc thiết kế đồ họa hiện đại sử dụng các họa tiết truyền thống còn đóng góp to lớn về mặt kinh tế. Trong khi truyền thông hình ảnh đang được chú trọng, những tác phẩm sáng tạo được điểm xuyết dấu ấn bản địa thường dễ mang lại cảm tình cho công chúng, từ đó, dễ dàng có vị trí riêng trên thị

trường. Chẳng hạn, áo thun in hình trống đồng đang gây sức hút lớn trên các sàn mua sắm trực tuyến cho thấy tiềm năng thương mại của hướng đi này. Đây là cách các thương hiệu khéo léo lồng ghép họa tiết truyền thống để tạo khác biệt theo hướng tạo nên dấu ấn mang tính văn hóa cho sản phẩm của mình. Trong thực tế, ta có thể thấy những tác phẩm mang dấu ấn bản địa thường dễ tạo ấn tượng mạnh với người tiêu dùng. Đề họa tiết vừa mang tính nghệ thuật, vừa mang tính văn hóa; có thể mang lại giá trị kinh tế thực sự, đòi hỏi sự nghiên cứu và đầu tư phù hợp.

Có thể khẳng định rằng, nếu được khai thác đúng hướng, họa tiết truyền thống có thể tạo ra nguồn cảm hứng sáng tạo bất tận, đồng thời giúp thiết kế Việt Nam có được chỗ đứng sánh ngang các quốc gia khác trên thế giới.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Bài viết này sử dụng phương pháp nghiên cứu tài liệu thứ cấp, đó là thu thập và phân tích các thông tin từ sách, báo, bài báo khoa học, hay các nghiên cứu đã công bố trước đó - đều là các nguồn chất lượng cao. Nghiên cứu tập trung vào những tài liệu uy tín, đặc biệt là những công trình bàn về sự giao thoa giữa họa tiết cổ truyền và thiết kế hiện đại.

Để đảm bảo tính xác thực, các tài liệu đều được chọn lọc kỹ lưỡng, ưu tiên những nguồn chính thống như tạp chí từ các trường đại học hay các công trình quốc tế, có giá trị tham khảo lâu dài. Phần phân tích không chỉ dừng lại ở việc liệt kê ứng dụng mà còn đi sâu vào cách các họa tiết được xử lý sao cho không bị lỗi thời, làm rõ mối liên kết sống động giữa di sản và sự đổi mới. Nhờ vậy, nghiên cứu này còn mở ra nhiều hướng nghiên cứu tiềm năng cho ngành thiết kế.

Quá trình tiến hành nghiên cứu đòi hỏi sự đầu tư nghiêm túc. Khi bắt đầu, nhóm nghiên cứu đã phải nghiên cứu chuyên sâu các tài liệu tại thư viện, đọc nhiều sách chuyên khảo về mỹ thuật cổ Việt Nam, từ trống đồng Đông Sơn đến gốm Bát Tràng. Có những nghiên cứu phải dành khá nhiều thời gian, công sức để phân tích một họa tiết nhỏ trên phù điêu Chăm Pa. Mặc dù có sự vất vả, quá trình này mang lại giá trị lớn, vì càng nghiên cứu càng thấy được chiều sâu và tính phức tạp của họa tiết. Nhóm nghiên cứu cũng tiến hành so sánh đối chiếu với cách các nền văn hóa khác ứng dụng họa tiết truyền thống.

3. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

3.1. Họa tiết cổ điển của các nền văn hóa thế giới

Trong hội họa truyền thống, hiểu rõ bố cục lẫn ý nghĩa ẩn sau các họa tiết truyền thống, nhất là của Á Đông là điều cần thiết, kiến thức này giúp nhà thiết kế chọn và dùng họa tiết dân tộc chính xác hơn. Từ đó gồm đơn giản thời xưa, hoa văn bí ẩn trên đồ đồng

Thương Chu, đến họa tiết sơn mài thời Xuân Thu hay cát tường thời Minh Thanh - mỗi loại đều có một vẻ đẹp riêng. Khi ngắm những họa tiết này, chúng ta không chỉ thấy đường nét lặp lại, mà còn cảm nhận được hơi thở thời đại, sự sáng tạo của các nghệ nhân xưa.

Mỹ thuật truyền thống của Việt Nam có hệ thống họa tiết vô cùng đặc sắc, đa dạng. Ngoài trống đồng Đông Sơn nổi tiếng với vòng tròn đồng tâm và chim lạc bay lượn, còn có phù điêu Chăm Pa tại tháp Mỹ Sơn với hình lá cách điệu, hoa sen thiêng liêng xen lẫn các yếu tố thần thoại huyền bí, hay thổ cẩm của người Thái, H'Mông ở vùng núi phía Bắc với những đường nét lặp lại đầy nhịp điệu, màu sắc rực rỡ phản ánh cuộc sống lao động và nghi lễ cộng đồng. Khi chứng kiến một nghệ nhân người H'Mông dệt vải theo cách truyền thống bằng khung dệt: từng mũi dệt không chỉ tạo nên họa tiết phức tạp mà còn ẩn chứa những câu chuyện về núi rừng, lễ hội, tình yêu và sự hòa hợp với thiên nhiên khắc nghiệt. Những họa tiết ấy, nếu được khai thác sáng tạo bằng cách kết hợp với công nghệ in 3D, thiết kế đồ họa số hay thậm chí thực tế ảo, chắc chắn sẽ sinh ra những sản phẩm ấn tượng như thời trang cao cấp, phụ kiện công nghệ hay không gian triển lãm tương tác - vừa bảo tồn văn hóa dân tộc, vừa hòa quyện mượt mà với xu hướng quốc tế. Điều này không chỉ là vấn đề nghệ thuật thuần túy, mà còn mang sứ mệnh giữ gìn và phát triển văn hóa bền vững, góp phần đưa hình ảnh nước ta tiến xa trên bản đồ sáng tạo thế giới.

Họa tiết trên trống đồng Đông Sơn gây chú ý với vòng tròn đồng tâm lan tỏa, hình chim lạc vỗ cánh và những người múa hát uyển chuyển - không chỉ ấn tượng về thẩm mỹ mà còn mang trong mình chiều sâu triết lý, phản ánh tín ngưỡng phồn thực cùng niềm tin mãnh liệt vào sự gắn bó giữa con người và thiên nhiên bao la.

Mở rộng ra thế giới, ta thấy những họa tiết cát tường tương tự xuất hiện phổ biến. Hoa sen trong Phật giáo Ấn Độ tượng trưng cho giác ngộ. Hoa anh đào Nhật Bản gợi lên triết lý vô thường. Hình chữ vạn (Swastika) cổ đại là biểu tượng may mắn và vòng quay vũ trụ hài hòa, vượt xa chức năng trang trí. Chính lớp "linh hồn" biểu tượng phong phú này, khi được ứng dụng vào thiết kế hiện đại, không chỉ mang lại ấn tượng cho mắt nhìn mà còn khơi dậy những cảm xúc sâu lắng, suy tư triết lý về nguồn cội văn hóa.

Họa tiết dân tộc của các nước châu Âu cũng rất đa dạng, phản ánh lịch sử, tín ngưỡng và môi trường sống của từng vùng, ví như: Hoa văn truyền thống Vương quốc Anh thường sử dụng các biểu tượng như hoa hồng đỏ/trắng, hình ảnh cung thủ thời trung cổ, tháp đồng hồ Big Ben, xe buýt đỏ hai tầng, điện thoại

công cộng đồ, cùng với Cờ Liên hiệp Anh (Union Jack), và đôi khi là những họa tiết dân gian (folk patterns) mang màu sắc cổ điển hoặc hiện đại hóa, nhằm truyền tải sự kết hợp giữa truyền thống lịch sử và sự năng động đương đại. Họa văn truyền thống Hy Lạp cổ đại nổi bật với các họa tiết hình học như Meander (Ô khóa Hy Lạp), đường xoắn ốc, lá cây acanthus, và các motif lấy cảm hứng từ thần thoại, thường xuất hiện trên gốm sứ, kiến trúc (đền Parthenon), và điêu khắc, thể hiện sự cân đối, hài hòa và kết nối với thiên nhiên cũng như tín ngưỡng đa thần của họ.

Có thể thấy rằng, ý nghĩa biểu tượng chính là yếu tố cốt lõi và nguồn sức sống bền vững giúp họa tiết truyền thống tồn tại trong đời sống ngày nay. Thực tế cho thấy, dù hình thức bên ngoài có được biến tấu theo xu hướng thời thượng, thì tầng ý nghĩa cốt lõi vẫn là nền tảng bất biến. Ví dụ điển hình là hoa sen: tượng trưng cho sự thanh cao, luôn được ưu tiên lồng ghép vào chiến lược nhận diện thương hiệu của ngành làm đẹp (từ spa đến mỹ phẩm), tạo nên sức hút cảm xúc. Sự nhận thức sâu sắc này kích lệ nhà thiết kế không ngừng khai thác tiềm năng biểu tượng, sáng tạo những biến thể mới mẻ nhưng vẫn trung thành với tinh thần gốc.

Cũng quan trọng không kém là việc nắm vững cấu trúc tạo hình của họa tiết truyền thống, đây là nguyên tắc chủ đạo để ứng dụng chúng một cách hiệu quả trong thiết kế đồ họa hiện đại. Mỗi họa tiết, dù chỉ là một đường nét hay mảng hình nhỏ, đều không tồn tại một cách riêng lẻ. Chúng xuất hiện trong một hệ thống bố cục có chủ ý, phản ánh sự sáng tạo tinh tế của người xưa. Có thể thấy rõ điều đó qua những vòng tròn đồng tâm và đường nét nhịp nhàng trên mặt trống đồng Đông Sơn - biểu tượng tiêu biểu cho sự đối xứng hài hòa trong tạo hình cổ.

Bố cục của họa tiết truyền thống được tạo nên dựa trên những nguyên tắc đã được đúc kết qua nhiều thế hệ. Khi thì là sự lặp lại đều đặn để tạo nhịp điệu, khi lại là cách sắp xếp cân bằng hoặc lan tỏa từ trung tâm nhằm tạo điểm nhấn thị giác. Trong nhiều trường hợp, yếu tố tương phản và thống nhất, nhịp điệu và tỷ lệ được áp dụng vừa hài hòa vừa ổn định vừa sinh động cho tổng thể. Chính sự kết nối linh hoạt ấy khiến các mảng, đường, hình không còn là chi tiết rời rạc mà trở thành một chỉnh thể có sức gọi mạnh mẽ.

Từ nền tảng cấu trúc ấy, các nhà thiết kế hiện đại có cơ sở để kế thừa và biến tấu một cách tự tin. Nhiều thiết kế đương đại đã sử dụng linh hoạt tinh thần bố cục truyền thống vào sản phẩm mới, vừa tôn vinh giá trị văn hóa, vừa đáp ứng giá trị thẩm mỹ hiện đại. Lấy bộ áp phích quảng bá lễ hội Huế gần đây làm một ví dụ tiêu biểu, trong đó họa tiết trống đồng được thay

đổi màu sắc, sử dụng gam màu rực rỡ kết hợp kỹ thuật đồ họa số. Sự kết hợp này tạo ấn tượng về mặt thị giác, hấp dẫn công chúng trẻ và chứng minh khả năng áp dụng hiệu quả của họa tiết truyền thống trong thiết kế hiện đại.

3.2. Sử dụng họa tiết truyền thống trong thiết kế đồ họa

Họa tiết truyền thống hiện có ý nghĩa rất quan trọng trong đồ họa ngày nay. Chúng không chỉ là cầu nối giữa quá khứ với hiện tại mà còn giúp cho ra đời những sản phẩm mới ấn tượng. Xu hướng này cho thấy nghệ thuật không thể thiếu việc bảo tồn những giá trị xưa và phát huy sáng tạo những điều mới mẻ. Trước sự hội nhập toàn cầu, việc gìn giữ và phát huy họa tiết truyền thống chính là trách nhiệm văn hóa, đồng thời là kim chỉ nam để thiết kế Việt Nam vươn tầm ra thế giới.

Trong họa tiết dân gian Việt Nam mỗi nền văn hóa đều xây dựng quy tắc tạo hình độc đáo. Người Kinh nổi bật với họa tiết hình học trên trống đồng (vòng tròn đồng tâm, mặt trời), thể hiện triết lý tuần hoàn vũ trụ và sự gắn bó với tự nhiên. Ngược lại, người Chăm có hoa văn cách điệu phức tạp (lá, hoa sen, thần thoại) trên phù điêu Mỹ Sơn, mang đậm dấu ấn tôn giáo. Trong khi đó họa tiết phía Bắc (Thái, Mông) lại dùng cách lặp lại và biến hóa để tạo hoa văn thổ cẩm, phản ánh nhịp điệu sống và sự gắn kết của các cá nhân trong một cộng đồng. Khi mang chúng vào thiết kế hiện đại, chúng vừa mang đến cái đẹp mới lạ, đồng thời tôn lên bản sắc văn hóa dân tộc, giúp sản phẩm mang lại nhiều giá trị mỹ thuật, quảng bá văn hóa, hội họa Việt Nam ra bạn bè thế giới. Chính điểm này tạo nên dấu ấn đặc biệt, khiến người xem không chỉ thấy đẹp mắt bề ngoài, mà còn cảm nhận được dòng chảy lịch sử và cái hồn cộng đồng đang ẩn chứa bên trong. Khi nhìn sang các quốc gia khác như Trung Quốc thì nổi bật với họa tiết mây cuộn (yunwen), biểu thị cho sự trường tồn bất diệt và may mắn, thường được ứng dụng trong logo thương hiệu, tranh treo tường cổ điển hay các thiết kế nội thất hiện đại. Trong một triển lãm thiết kế tại Thượng Hải mà người viết từng tham dự, các nghệ nhân đã cách tân họa tiết mây cuộn thành phiên bản 3D sống động với hiệu ứng ánh sáng động, trông như những đám mây thực sự lững lờ trôi, nhưng vẫn giữ nguyên được hồn cốt Á Đông cổ kính, hấp dẫn hàng ngàn lượt ghé thăm của du khách quốc tế. Còn ở châu Âu, các họa tiết Gothic với đường nét nhọn hoắt, uốn lượn huyền bí hay Baroque xa hoa lộng lẫy được kết hợp một cách tinh tế vào thiết kế thời trang cao cấp, tạo nên phong cách ghép tạp độc đáo giữa cổ điển và hiện đại, như trong các bộ sưu tập của các nhà mốt Ý hay Pháp.

Khi được phân tích kỹ lưỡng, những quy tắc này trở thành kim chỉ nam giúp nhà thiết kế hiện đại nắm bắt

GIÁO DỤC - EDUCATION

ngôn ngữ hình thức cốt lõi. Theo đó, họ có nền tảng đề sáng tạo, khái quát hóa thành các mẫu thiết kế mang hơi thở thời đại, đồng thời bảo tồn dấu ấn di sản. Ví dụ, việc ứng dụng họa tiết trống đồng với kỹ thuật số đã tạo ra những logo hoặc áp phích quảng bá vừa độc đáo, vừa đậm chất Việt Nam.

Bên cạnh quy tắc tạo hình, họa tiết truyền thống dân tộc cũng chứa ẩn những triết lý mang ý nghĩa sâu sắc, phản ánh niềm tin và khát vọng sống của cả cộng đồng. Chính cái chiều sâu này giúp họa tiết vượt xa vai trò trang trí thông thường, mà giúp gắn kết văn hóa đầy sức hút. Khi biết sử dụng những ý nghĩa này, chúng ta có thể truyền tải được thông điệp có ý nghĩa, dễ dàng chạm đến cảm xúc công chúng. Do đó, họa tiết trong thiết kế hiện đại là sự cách tân phù hợp với thời đại bây giờ và giữ được linh hồn và ý nghĩa của từng họa tiết.

Khi đưa vào thiết kế hiện đại, các họa tiết này rất nhanh được nhận diện và tạo ra đặc trưng riêng so với phong cách quốc tế tối giản kiểu Scandinavian hay minimalism châu Âu - vốn ưu tiên đường nét sạch sẽ, đồng nhất. Rồi như khai thác di sản Gothic uốn lượn huyền bí hay Baroque xa hoa lộng lẫy vào thời trang, du lịch và quảng bá, biến chúng thành dấu hiệu nhận biết mang theo tinh thần văn hóa dân tộc.

Sức hút vượt thời gian của các họa tiết này chính là minh chứng sống động rằng giá trị thẩm mỹ của chúng không hề bị giới hạn bởi không gian địa lý hay giới hạn của một thời đại cụ thể. Chúng luôn sẵn sàng được tái hiện, biến tấu qua vô vàn hình thức mới mẻ, từ kỹ thuật in ấn tiên tiến đến công nghệ thực tế ảo, hướng tới thị hiếu của người tiêu dùng thời nay - những người vừa khao khát sự mới lạ vừa trân trọng di sản văn hóa. Tại Việt Nam, việc kết hợp họa tiết trống đồng với kỹ thuật in số hóa hiện đại đã mở ra những sản phẩm thực tế như quần áo in họa tiết cách điệu, túi vải hay thậm chí là nhãn dán kỹ thuật số cho mạng xã hội. Các sản phẩm này không chỉ được đón nhận nồng nhiệt trên các trang mua sắm online lớn mà còn giúp thúc đẩy số lượng hàng bán ra cho các thương hiệu địa phương, với phản hồi từ khách hàng nhấn mạnh vào sự ấn tượng về giá trị văn hóa mà chúng mang lại.

4. KẾT LUẬN

Họa tiết truyền thống đang dần khẳng định vị thế cực kỳ quan trọng trong ngành thiết kế đồ họa. Thật ra, dùng chúng không chỉ là câu nói lịch sử, mà còn giúp tạo ra những sản phẩm ấn tượng, mang tính thẩm mỹ cao. Từ hoa văn dân gian, hình ảnh thiên nhiên cho đến nét văn hóa dân tộc sâu sắc, khi được đưa vào đồ họa, đều góp phần rất lớn vào việc tôn lên nét đẹp và bảo tồn văn hóa của mình. Xu hướng này khẳng định rõ ràng rằng nghệ thuật phải có sự kết hợp hài hòa

giữa truyền thống và hiện đại, vừa giữ được cái gốc vừa phải sáng tạo không ngừng. Trong kỷ nguyên số hóa, việc phát triển họa tiết truyền thống không chỉ là trách nhiệm văn hóa mà còn là chìa khóa để thiết kế Việt Nam vươn mình trên bản đồ thiết kế năm châu.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Hương, N. L. (2022). *Phát triển thiết kế đồ họa trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4*. *Tạp chí Khoa học Trường Đại học Mở Hà Nội*. <https://jshou.edu.vn/houjs/article/download/42/26>
- Nga, T. T. (2024). *Ngôn ngữ đồ họa trong giảng dạy thiết kế bìa sách đề tài văn hoá lịch sử Việt Nam từ năm 2014 đến nay*. *Tạp chí Khoa học Trường ĐHSPT Hà Nội 2: Chuyên san Khoa học xã hội và Nhân văn*, 2(03), 131-131. <https://sjs.hpu2.edu.vn/index.php/journal/article/download/569/207>
- Quỳnh, T. T., Lê Hồng, V. T. N. A., Ngọc, P. T. H., & Hoàng, N. T. T. (2022). *Nghiên cứu họa tiết thổ cẩm dân tộc Hà Nhi đen ứng dụng trong thiết kế áo dài Việt Nam hiện đại*. *Tạp chí Khoa học Trường Đại học Mở Hà Nội*. <https://jshou.edu.vn/houjs/article/download/162/147>
- Trà, T. T. T. (2022). *Ứng dụng công nghệ trong giảng dạy xây dựng ý tưởng thiết kế đồ họa*. *Tạp chí Khoa học Trường Đại học Mở Hà Nội*. <https://jshou.edu.vn/houjs/article/download/45/23>
- Son, N. M. T. (2023). *Ứng dụng đồ họa chuyển động cho phương tiện truyền thông xã hội tại Việt Nam*. *Tạp Chí Khoa học Trường Đại học Quốc tế Hồng Bàng*, 181-188. <https://tapchikhoahochongbang.vn/js/article/download/356/295>